

Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Peters) aan hoge commissaris te Djakarta (Schürmann), 25 sept. 1951

Mede namens Blom.

Naar aanleiding van ons memorandum waarover mijn 116, vond 19 dezer bespreking plaats waarbij Supomo om precisering Nederlands standpunt verzocht ten aanzien van volgende:

1. Voor gemeenschappelijk overleg inzake regeling ter vervanging Unie is uitgaan van zelfde standpunt wenselijk. Indonesische Regering zou niet kunnen instemmen met nieuw onderzoek of Unie als Unie niet zou kunnen worden gehandhaafd. Supomo vroeg of antwoord Nederlandse Regering zo kan worden geïnterpreteerd, dat zij instemt met Unievervanging, als nieuwe verbindingen voor beide landen aanvaardbaar zijn.
2. Welke criteria gelden aan Nederlandse zijde voor nieuwe verdragsverhouding?
3. Voorstel tot nieuwe informele polsingen zoals nu gehouden, zou in Indonesië als delay-policy kunnen worden gezien, hetgeen aldaar indruk zou kunnen wekken dat missie Supomo mislukt.

Supomo stemde in met instelling van Nederlandse en Indonesische werkcommissies ter voorbereiding van concrete ontwerp-regelingen, die in plaats van Unie zouden komen. Hij verzekerde dat Indonesische Regering niet bedoeling heeft eenmaal aangegane financiële verplichtingen niet nakomen. Supomo zal kwestie voorkeursbehandeling onder aandacht Indonesische Regering brengen.

Antwoord zijdens Nederlandse Regering op gestelde vragen was:

I. Ondanks verschillend uitgangspunt van Regeringen toch mogelijk een zelfde resultaat te bereiken. Van zichzelf uit ziet Nederland geen reden tot Unievervanging over te gaan. Indonesische weigering om bestaande Unieregeling na te leven zou voor Nederland waarde nieuwe overeenkomsten kwestieus maken.

Nederlandse Regering bezwaar tegen instemming met opheffing Unie als eerste daarna wordt nagegaan wat hiervoor in de plaats. Zou geen voor Nederland aanvaardbare oplossing worden bereikt, dan zou Nederlandse Regering Unie ondanks geringe waarde willen handhaven. Bij bevredigende uitkomst onderzoek naar mogelijkheid van nieuwe vorm voor Nederlands-Indonesische betrekkingen Nederlandse Regering bereid tot Unievervanging.

Op vraag Supomo of in Indonesisch Parlement kan medegedeeld, dat Nederlandse Regering bereid tot Unievervanging als voor beide partijen aanvaardbare regeling tot stand komt, antwoordde Drees dat dit nader aan hand der notulen moet worden geformuleerd.

II. Aanzien Nederlandse criteria voor nieuwe verdragsverhouding werd medegedeeld dat deze nog weinig geconcretiseerd zijn. Gedachten gaan in richting blijvende speciale samenwerking, die iets anders is dan gebruikelijke vriendschapsverdragen. Hiervoor nodig instelling speciale organen, die overleg verzorgen. In dit verband ware aandacht te besteden aan mogelijkheid voorkeursbehandeling, met uitsluiting van beroep op meestbegunstigingsclausule door andere landen.

Op vraag van Zain verklaarde Drees dat andere mogendheden bijzondere karakter der Beneluxverhouding algemeen aanvaarden, terwijl Lamping wees op bijzondere positie van Engeland in Commonwealth. Aandacht werd gevestigd op voorkeursbehandeling welke Amerika, Portorico, Cuba en Philippijnen elkander toekennen.

III. Aanzien punt 3 van Supomo wees Drees op Nederlandse bezwaren tegen indiening voorstellen tot wijziging Uniestatuut in zelfde parlementaire periode en door zelfde Ministers als tijdens RTC, terwijl ook Nederlandse Grondwet Unie nog noemt. Voorts doet resterende tijd het uitgesloten zijn, dat regeling Unievervanging avant jaareinde door Kamers aanvaard. Nederlandse Regering heeft overigens bedoeling met verder overleg niet lang te wachten. Overwegingen

Nederlandse Regering dus niet gericht op uitstel-tactiek. Na terugkeer Stikker zal Nederlandse Regering in October haar gedachten preciseren. Hierna zouden besprekingen in Djakarta kunnen worden gevoerd door Lamping, bijgestaan door andere vertegenwoordigers.

Zain merkte op dat Indonesische Parlement geen besef heeft van Nederlandse moeilijkheden aanzien Unieervanging. Inlichtingen hieromtrent zullen bijdragen tot beter besef.

Drees achtte het moeilijk conferentie over Unieervanging te houden terwijl normale Unieconferentie niet zou kunnen plaats vinden en suggereerde bespreking van wederzijds twee Ministers over lopende zaken.

Supomo corrigeerde zijn nota met de mededeling dat hij wel verwachtte, dat Indonesische Regering onbereid tot Unieconferentie, doch dat hij niet had gezegd dat Indonesische Regering concreet onbereid. Hij zou gedachte Drees aan Indonesische Regering overbrengen, doch nam aan, dat bespreking tussen Ministers sans préjudice op overleg inzake Unieervanging. Drees bevestigde dit.

Aan Supomo werd in overweging gegeven om in Indonesië te doen nagaan of uitnodiging aan Indonesische Parlementsleden voor rustig parlementair contact zonder bepaalde opdracht gunstig zou worden opgevat.

Volledige tekst notulen en communiqué Nederlandse Regering volgen luchtgewijs.